

nastrojowe WIECZORY

Instalowane w ogrodzie lampy nie tylko mają ułatwiać poruszanie się po ciemku, ale też eksponować niektóre zakątki, rośliny czy elementy małej architektury.

Anna Grocholska

fol. Karko

Co oświetlać

Przede wszystkim wejście do domu, wjazd do garażu i ścieżkę prowadzącą od furtki do drzwi wejściowych.

Wejście to nie tylko same drzwi, ale też schody zewnętrzne. **Drzwi** oświetlamy umieszczoną na elewacji domu lampą 1. Strumień światła powinien być skierowany na osobę stojącą przed drzwiami. W przypadku **schodów** oświetlenie instaluje się po obu bokach – przy zewnętrznych krawędziach stopni. Lampy nie powinny być wysokie – max. 100 cm. Chodzi o to, aby padające na powierzchnię stopnia światło nie tworzyło ostrych światłocieni. Im wyższa lampa, tym większy cień rzucają stopnie. W stopniach można też umieścić lampy wpuszczane, o słabym świetle.

W pobliżu wejścia potrzebna jest jeszcze jedna lampa – oświetlająca numer posesji. Ta powinna palić się przez całą noc.

Garaż. Najlepiej oświetlić go jedną lampą umieszczoną centralnie nad wjazdem. Ale można też zawiesić dwie lampy po bokach bramy 2. Jest to szczególnie korzystne, jeśli brama garażowa jest szeroka (garaż dwustanowiskowy). Zainstalowane w tym miejscu oświetlenie powinno rozjaśniać również fragment podjazdu, a nie tylko przestrzeń przed samym wjazdem.

Ścieżki. O ile oświetlenie dojścia do drzwi wejściowych i garażu jest konieczne dla bezpieczeństwa mieszkańców, o tyle pozostałych części ogrodu nie musimy oświetlać. Jeśli jednak lubimy spacerować po zmroku, warto umieścić lampy przy ścieżkach i schodkach lub innych, większych różnicach terenu 3. Lampy mogą być stojące lub wpuszczane w nawierzchnię.

Mała architektura. Wnętrza altan oświetlamy lampami wiszącymi, zazwyczaj jednak stylistyka opraw jest inna, niż tych stosowanych wewnątrz domu 4. Tu dominują rozmaite odmiany latarni. Najczęściej umieszczamy je centralnie. Tak samo oświetlamy taras. Również w pawilonie można umieścić lampę, jednak ponieważ chowamy go na zimę, instalacja nie może być stała. Także kącik do grilowania powinien być oświetlony – stosujemy lampy na wysokich podstawach (latarnie) lub np. reflektory zawieszane na drzewie. Powinny one dawać światło rozproszone.

1 Kinkiety zewnętrzne zawieszają się najczęściej w pobliżu drzwi (fot. Karko)

4 Wnętrza altan najczęściej oświetlamy lampami wiszącymi (fot. Dach Reed)

2 Szeroki wjazd do garażu powinien być oświetlony dwiema lampami (fot. Wimont)

3 Lampy powinny znajdować się przy głównych ścieżkach (fot. Elgo)

Rośliny. Można zastosować oświetlenie – najlepsze jest tzw. punktowe – w celu zbudowania nastroju lub wyeksponowania jakichś fragmentów ogrodu oraz grup roślin czy nawet ich pojedynczych egzemplarzy. Trzeba starannie wybrać, które rośliny chcemy oświetlić, gdyż nie wszystkie są tego warte. Na pewno nadają się do tego celu pojedyncze egzemplarze, tzw. solitery, rosnące samotnie na większej przestrzeni. Także grupy drzew czy krzewów oraz większe rośliny, głównie zimozielone lub o szczególnie efektownych kształtach.

Najlepiej wyglądają rośliny oświetlane nisko umieszczonymi reflektorkami. Można też stosować lampy wpuszczane w grunt, którymi rozjaśnimy np. trawnik. Produkuje się lampy o takim właśnie przeznaczeniu; można po nich jeździć kosiarką.

Woda. Podświetlenie oczka wodnego czy fontanny może dać znakomite efekty estetyczne. W tym przypadku stosuje się dwa rodzaje lamp: umieszczane poza wodą **5**, takie jak te stosowane w ogrodzie do innych celów, oraz umieszczane w wodzie – podwodne lub pływające.

Rodzaje lamp

Oświetlając ogród warto kupić komplet lamp jednolitych stylistycznie. Najczęściej w jego skład wchodzi kinkiety do zawieszenia na ścianie oraz tzw. słupki,

5 Wodę można oświetlić także lampą stojącą na trawniku (fot. Międzynarodowe Centrum Cebulek Kwiatowych)

6 Kinkiet zewnętrzny mocuje się do ściany (fot. Lena Lighting)

czyli lampy przeznaczone do umieszczenia w podłożu. **Kinkiety** mogą być płaskie, wtedy mocowanie jest prawie niewidoczne, oraz odstające od ściany **6**. W tym przypadku stosuje się głównie dwa rozwiązania. W pierwszym oprawa zwisa z podstawy wyprofilowanej tak jak w latarni, w drugim zaś podstawa odstaje od ściany pod kątem. Lampy zawieszane na ścianie często są wyposażane w czujnik zmierzchowy lub na podczerwień – wtedy oświetlenie włącza się, gdy zapada zmrok, lub gdy ktoś pojawi się w jego zasięgu. W czujniku ustawia się czas automatycznego wyłączenia oświetlenia, w zakresie od 1 do 30 minut. Do niedawna lampami takimi były wyłącznie reflektory halogenowe, w których kąt padania światła i zasięg czujki były ustawiane poprzez nakierowanie całej lampy **7**. Obecnie oraz większa jest oferta lamp, które nie różnią się wzornictwem od tych pozbawionych czujników. Sama lampa jest nieruchomo

7 Reflektory halogenowe są obecne na rynku od dawna (fot. OBI)

przytwierdzona do ściany budynku, ustawa się natomiast czujnik, umieszczony zazwyczaj w jej dolnej części.

Słupki, na których umieszczone są źródła światła mają różną wysokość. Niektóre lampy mają ciężką, bardzo stabilną podstawę i te możemy po prostu postawić na ziemi. Inne mogą być przytwierdzane na stałe do podłoża (lampę powinno się przykręcić do betonowego fundamentu) lub mieć podstawy przeznaczone do wbijania w ziemię. Źródło światła powinno znajdować się na takiej wysokości, aby nie raziło. Z tego też względu dobrze sprawdzają się klosze z mlecznego szkła **8**. Korzystne są oprawy dające światło rozproszone, gdyż w przypadku punktowego powstają ostre granice cienia, utrudniające widoczność. Niskie słupki, choć właściwie wyznaczają tylko boczne krawędzie ścieżek, powinny oświetlać również znajdującą się w pobliżu roślinność. Zawieszane nad ścieżką świecące punkty nie robią dobrego wrażenia.

Wyższe od słupków są **latarnie** zwane też lampami parkowymi. Służą do oświetlania większych powierzchni – alejek, dróg dojazdowych i w domach jednorodzinnych są stosowane stosunkowo rzadko. Większość latarni jest stylizowana, choć zdarzają się też kształty bardzo proste **9**, wręcz futurystyczne.

Reflektory – są to lampy służące do punktowego oświetlania wybranych obiektów. Sama lampa nie jest szczególnie efektywna. Jej zaletą jest natomiast możliwość ustawiania kąta padania światła. Reflektory dają skupione, stosunkowo mocne światło. Można je ustawiać na ziemi, montować na elewacji budynku lub na wyższych drzewach. W handlu są zestawy reflektorów, składające się najczęściej z dwóch lamp (jedna nad drugą lub w rzędzie) umieszczonych na wspólnym mocowaniu **10**. Reflektorami ustawionymi na ziemi można oświetlać wodę w stawie.

Do oświetlania wody służą też lampy podwodne i pływające. **Lampy podwodne** są to najczęściej reflektory, które mogą być pojedyncze lub zgrupowane w zestawie **11**. W przypadku większego zbiornika można je umieścić wzdłuż jego brzegów. Lampy te przymocowuje się do dna i światło nakierowuje na powierzchnię wody lub np. na fontannę. W tym drugim przypadku możemy kupić dyszę fontan-

8 Dzięki zastosowaniu klosza z mlecznego szkła, ta lampa nie razi w oczy (fot. Art. Metal)

nową z zamontowanym na stałe oświetleniem. Szczególnym rodzajem lamp podwodnych są lampy na podstawach, które stawia się na dnie zbiornika, ale górna płaszczyzna klosza jest na równi z powierzchnią wody. Światło kierowane jest do dołu w sposób rozproszony, równomiernie oświetlając „wnętrze” wody. **Lampy pływające** znajdują się na powierzchni wody **12**. Składają się z niewielkiej podstawy z tworzywa, w której umieszczone jest źródło światła, i dużego,

9 Latarnie mogą mieć nowoczesne, proste kształty (fot. Art. Metal)

przezroczystego klosza. Cała konstrukcja jest bardzo lekka, dzięki czemu łatwo utrzymuje się na powierzchni. Korzystając z tych lamp należy uwzględnić zapas przewodu, aby lampa – w pewnym zakresie – mogła się przemieszczać.

10 Reflektorami oświetlamy zielen (fot. Victus)

Lampy nawierzchniowe – są przeznaczone do wpuszczenia w podjazd, ścieżkę czy trawnik. Zależnie od zastosowania i planowanego przeznaczenia mają różną wytrzymałość mechaniczną 13.

11 Reflektor podwodny umieszcza się na dnie stawu (fot. OBI)

Lampy, po których będzie się jeździło samochodem mogą być całkowicie płaskie. Mają wtedy klosze zabezpieczone metalowymi rastrami (kratkami). Lampy wypukłe najczęściej od wierzchu zakryte są obudową chroniącą źródło światła, a samo światło wydostaje się przez specjalne szczeliny. Lampy wpuszczane w ścieżki i stopnie schodów, ze względu na wygodę chodzenia, powinny być płaskie. Mogą mieć wypukłe klosze tylko w przypadku, gdy są umieszczane przy bocznych krawężniach traktów.

Z czego lampy?

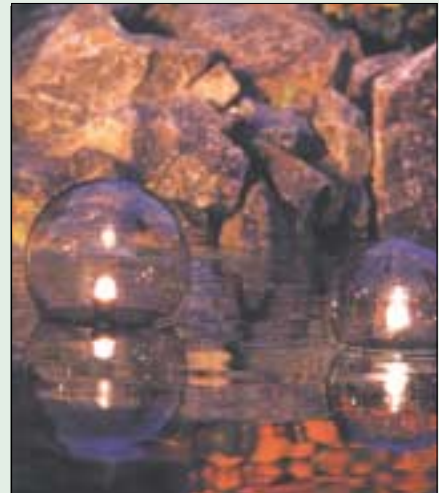
Lampy ogrodowe produkowane są z żeliwa, aluminium i tworzywa. Mogą mieć najróżniejsze kolory. Największa oferta dotyczy jednak wyrobów w kolorze czarnym, szarym oraz ciemnozielonym.

Lampy żeliwne – wzornictwo najczęściej nawiązuje do tradycyjnych latarni. W tej grupie najłatwiej można spotkać wysokie – parkowe, służące do oświetlania alejek. Materiał ten jest jednak bardzo ciężki i z czasem ulega korozji, dlatego popularność lamp z niego wykonanych maleje.

Lampy aluminiowe – aluminium jest lekkie, trwałe i odporne na warunki atmosferyczne. Lampy produkowane są w wielu kolorach. Materiał może być lakierowany lub anodowany. Z aluminium wytwarza się stylowe latarnie do złudzenia przypominające żeliwne, oraz formy proste i nowoczesne.

Lampy z tworzywa – nowoczesne tworzywo jest trwałe i odporne na warunki atmosferyczne. Często korpusy wykonywane są z czarnego poliamidu, a klosze z poliwęglanu lub acryliku. W marketach są też lampy z tańszych tworzyw. Ich kolory są prawie dowolne, ale i tu najczęściej jest lamp czarnych.

Zimna barwa światła powoduje przekłamanie kolorów, co szczególnie widać na przykładzie roślin. Zielen jest bardzo ciemna i wygląda nienaturalnie.

12 Te lampy pływają po powierzchni wody (fot. Oase)

13 Lampy przeznaczone do wpuszczenia w nawierzchnię: u góry oprawa diodowa do podświetlania m.in. brzegów ścieżek, u dołu lampa z odlewu aluminiowego (fot. Limex)

Tabela 1. Porównanie mocy źródeł światła i tradycyjnych żarówek

Źródło światła	Moc (W)	Moc tradycyjnej żarówki (W)
światłówka kompaktowa	20	100
typu PAR: żarówka	80	
halogen	50	100
metaloalogenkowe	35	200
ręciovne	50	200

14 Niewielki kolektor słoneczny zasila oświetlenie stawu i fontannę (fot. Gardena)

Co tkwi w kloszu

W ogrodzie zaleca się używanie nowoczesnych źródeł światła. Tradycyjne żarówki zużywają dużo prądu, silnie nagrzewają oprawy i są mało trwałe. Lampy zaś mają budowę wymagającą odkręcenia przytwierdzonego śrubami klosza w celu wymiany żarówki. Dlatego im rzadziej trzeba to robić, tym wygodniej.

Stosuje się więc kilka rodzajów energooszczędnych źródeł światła (patrz tab. 1). **Świetlówki kompaktowe** o mocach od 13 do 20 W mają barwę światła od zimnej po zbliżoną do światła słonecznego; informacja o tym powinna być podana na opakowaniu. Świetlówki mogą być umieszczane w lampach wymiennie z tradycyjnymi żarówkami. Również wymienienie można stosować źródła światła **typu PAR** (ang. *Parabolic, Aluminium-coated, pressed-glass, Reflector*). Są to żarówki i halogeny. Ich wnętrza są pokryte powłoką z aluminium, która odbija światło, przez

15 Świecące kamienie emitują łagodne, ciepłe światło (fot. Oase)

co jest ono łagodnie rozproszone. Barwa tych źródeł światła jest zbliżona do słonecznej. Żarówki mają moc 80-120 W, zaś halogeny przeznaczone do oświetlania ogrodów – 50-100 W.

Niektóre rodzaje źródeł światła mogą współpracować jedynie z przeznaczonymi do nich oprawami. Dotyczy to lamp metalohalogenkowych i rtęciowych. Żarówki **metalohalogenkowe** stosowane w ogrodach mają moc 35-150 W i dają światło o barwie od zimnej do naturalnej. Z kolei lampy **rtęciowe** emitują tylko zimne światło. W ogrodach stosuje się te o mocy od 50 do 125 W.

IP 67 – jest to oznaczenie informujące o szczelności urządzenia elektrycznego. Pierwsza cyfra oznacza pyłoszczelność, skala obejmuje wartości od 0 do 6. Druga cyfra oznacza wodoszczelność – w skali od 0 do 8. Cyfry 67 oznaczają zatem, że puszką przyłączeniową jest całkowicie pyło- i niemal całkowicie wodoszczelna. Na marginesie: oprawy lamp używanych na zewnątrz powinny mieć stopień ochrony min. IP 44.

Na razie jeszcze nowością są **lampy współpracujące z małym kolektorem słonecznym**. Są dwa ich rodzaje. W pierwszym lampka, a czasem także np. fontanna zasilane są z niewielkiego kolektora ustawionego obok na ziemi **14**. W drugim przypadku kolektor znajduje się na wierzchu klosza. Zasila on więc tylko jedną lampkę, w której źródłem światła jest biała dioda LED. Kolektor ładuje się nawet w pochmurny dzień i oddaje energię przez ok. 10 godzin, samoczynnie włączając lampkę po zapadnięciu zmroku. Obudowy lamp i podstawy wykonywane są z odpornego na promieniowanie UV i warunki atmosferyczne tworzywa sztucznego lub aluminium. Lampy takie są mocowane na tzw. szpilkach, które wbija się w grunt lub są przeznaczone do zawieszenia na ścianie. Dają niezbyt mocne światło i służą przede wszystkim do oznaczania granic ścieżek. Ale wystarczają też do oświetlenia np. numeru posesji. Niestety są dość drogie.

I jeszcze ciekawostka – **świecące kamienie**. Są dwa ich rodzaje. Jedne wykonywane są z dość taniego tworzywa, nie wymagają zasilania. Wystawione w ciągu dnia na słońce, w nocy świecą zielonkawym, fosforyzującym światłem. Drugie wyglądem imitują naturalny kamień – aby

16 Lampy ogrodowe muszą być odporne na wodę (fot. Paulmann)

podobieństwo było bardziej dokładne, w procesie produkcji są posypywane piaskiem **15**. Wymagają zasilania tzw. bezpiecznego, w środku kamienia umieszczona jest halogenowa żarówka o mocy 12 V.

Prąd w ogrodzie

Wszystkie lampy umieszczane w ogrodzie muszą mieć specjalne wykonania, umożliwiające kontakt z wodą opadową, śniegiem i wodą pochodzącą np. z podlewania roślin **16**. Można kupić lampy na na-

17 Umiejętnie stosując różne rodzaje lamp stworzymy prawdziwie baśniowy ogród (fot. Oase)

pięcie zwykle (230 V) lub tzw. bezpieczne, czyli niskie (12 lub 24 V). Odpowiednio do napięcia musi być dobrana sama instalacja.

W ogrodzie powinno się stosować urządzenia elektryczne w II klasie bezpieczeństwa. Są to oprawy mające dodatkową izolację, dzięki czemu możliwe jest dotknięcie przewodu i części znajdującej się pod napięciem bez ryzyka porażenia prądem. Natomiast w miejscach szczególnie narażonych na kontakt z wodą należy stosować urządzenia w III klasie bezpieczeństwa, które są zasilane napięciem bezpiecznym.

Napięcie 230 V – przewody elektryczne muszą być ułożone w rurkach instalacyjnych z tworzywa, w głębokich na 80 cm rowkach i zasypane ziemią. Poszczególne urządzenia podłącza się za pośrednictwem puszek przyłączeniowych o odpowiednim stopniu ochrony (min. IP 67). Instalacja powinna mieć zabezpieczenie odcinające dopływ prądu w przypadku awarii. Najczęściej stosuje się wyłącznik różnicowoprądowy. Poszczególne odcinki podłączonych do puszek przewodów nie powinny przekraczać 40 m długości. Instalacja na napięcie 230 V pozwala na zainstalowanie dowolnej ilości lamp; mogą być to nawet mocne źródła światła. Montażu instalacji powinien dokonać uprawniony elektryk.

Instalacja bezpieczna – w tym przypadku przewód elektryczny może mieć długość tylko do 25 m. Niezbędny jest transformator. Można podłączyć jedynie tyle lamp, ile wynosi jego moc. Tę instalację można jednak wykonać samodzielnie, kładąc ją na wierzchu gruntu lub zakopując w rowkach o głębokości ok. 30 cm, głównie po to, aby nie uszkodzić przewodów podczas prac ogrodniczych.

Uwaga: lampy podwodne i pływające produkowane są tylko jako niskonapięciowe.

Co wybrać

Trzeba zdecydować się, jakie napięcie będzie zasilalo ogrodowe oświetlenie. Od tego zależy bowiem możliwość jego rozbudowania, liczba możliwych do podłączenia lamp i długość przewodów. Pierwszym krokiem powinno być zatem staranne zaplanowanie ilości i rozmieszczenia lamp. Wykonując instalację warto przewidzieć możliwość podłączenia jeszcze kilku punktów świetlnych. Jeśli wybierzemy zasilanie 230 V, możemy umieścić w ogrodzie nawet kilka kontaktów do podłączenia kosiarki elektrycznej. Należy pamiętać, aby były one całkowicie wodoszczelne.

Następna jest estetyka [17](#). Tu nie ma większych problemów, bo oferta handlowa jest bardzo bogata. Możemy więc wybrać to, co się

18 W ogrodzie powinny znaleźć się lampy jednolite stylistycznie – oferta jest bardzo bogata (fot. ZE-SI)

nam podoba. Warto jednak kupować lampy, w których można używać energooszczędne źródła światła i które stanowią jednolity stylistycznie komplet [18](#).

Szczegółowe informacje na temat producentów oświetlenia ogrodowego i cen urządzeń podajemy w rubryce **Info rynek** na str. 72. ■

BRAK REKLAMY